

Lysings härad.

Socknar: Svanshals, Kumla, Rök, Heda, Västra Tollstad, Stora Åby, Ödeshög, Trehörna.

I häradet har ingen förändring inträffat, sedan Brate förtecknade dess 15 runinskrifter.¹ Av dessa voro då 6 försvunna, och ingendera av dessa ha sedermera återfunnits.

Av dessa häradets 15 runinskrifter voro ej mindre än 10 — alla de betydelsefullaste — kända redan för stormaktstidens forskning:² Ög 131, 132, 133, 134, 135, 136, 139, 140, 142, 143. En (Ög 144 Ödeshög) blev bekant genom Broocmans verk 1760. Den kuriösa Kvarntorpsinskriften kom i dagen år 1869. Från Ydredrotten L. F. Rääf härrör vår kännedom om Ög 141 V. Tollstad, och vid antikvarien Otto Frödings Alvastragrävning 1917 framkom den bekanta blyrullen Ög 248.

Som nämnt har ingen ny runinskrift anträffats i häradet, sedan Brates verk utkom 1918. I stället har vid de av antikvarien Frödin ledda utgrävningarna i Alvastra under de tre årtiondena från 1916 till 1946 framkommit ett antal hällar från gravvårdar av Eskilstunatyp — hela eller fragmentariska — på vilka hällar dock ingenstädes några runor iakttagits, eftersom hällarna ha utgjort sidor eller gavlar i sådana gravvårdar (Ög 271).

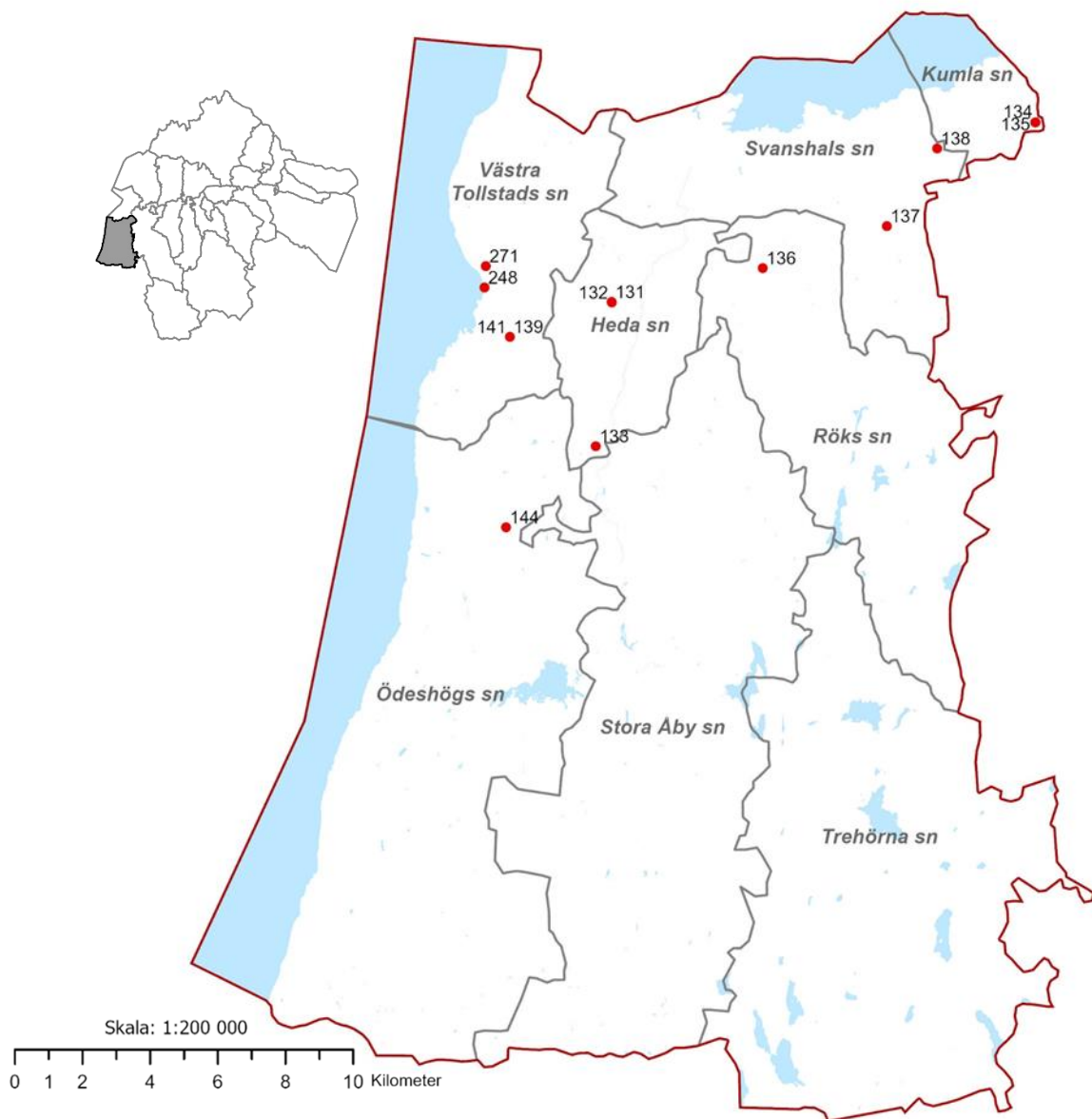

Fig. 134. Karta över runinskrifterna i Lysings härad.

¹ Nordén har inte beskrivit de två runristade lösfynd som hittades på 1930-talet i Alvastra klosteruin. Dels en blyrulle som påträffades i rasmassor 1936 (inv.nr 21530:768 i SHM), dels en blyremsa som påträffades 1938 (inv.nr 22111:430 i SHM) och beskrivet i ett brev från Otto von Friesen till Otto Frödin 7/9 1938, (avskrift i UUB).

² Hadorph nämner ett kalkstensfragment från vapenhuset i Västra Tollstads kyrka i sina reseanteckningar 1671 (hs S 30, UUB), se s. 10 verso, vilket saknas hos Brate och Nordén. Det försvunna fragmentet har signum Ög HADS30:10V i Samnordisk runtextdatabas (2020).

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.